

VERSLAG: Eerste bijeenkomst focusgroep Muziek en Muziektheater

Vorbereiding meerjarige subsidieregeling 2021-2024

Datum: Dinsdag 2 april 2019, 12.00 uur- 14.30 uur

Host: Dennis Stam, adjunct-directeur

Notulist: Lieke van Hoogenhuyze, projectsecretaris

Aanwezig:

Willemijn Mooij (Nederlandse Bachvereniging), Kiki Raposo de Haas (Calefax Reed Quintet), Corrie van Binsbergen (Brokken), Gijs Levelt (Amsterdam Klezmer Band), Niek Wijns (Nederlands Blazers Ensemble), Serge van Veggel (Opera2day), Sandra van Boetzelaer (Veenfabriek), Pete Harden (Ensemble Klang), Niek Idelenburg (Holland Opera), Rick Mouwen (Club Gewalt), Dyane Donck (Dyane Donck Company), Tony Roe (Tin Men and the Telephone), Lonneke van Straalen (Pynarello), Marc van Warmerdam (Orkater)

Floris Vermeulen, secretaris muziek; Marianne van de Velde, beleidsadviseur (Fonds Podiumkunsten)

Afwezig:

Rosa Duttenhofer (Urban Myth)

Doel bijeenkomst:

Deze inleidende bijeenkomst - "**Voor wie?**"- is gericht op het in kaart brengen van de groep aanvragers waarvoor meerjarige subsidiëring bedoeld is.

///

Introductie van Henriëtte Post, directeur bestuurder:

Henriette Post verwelkomt de aanwezigen en licht toe wat de aanleiding voor de focusgroep bijeenkomsten is. De volledige introductie is als pdf-document bijgevoegd.

Inleiding:

Dennis Stam licht de bijeenkomst praktisch en inhoudelijk toe.

Er zijn twee focusgroepen voor producerende instellingen: een voor Dans en Theater en een voor Muziek en Muziektheater. Die keuze heeft te maken met het feit dat we zoveel als mogelijk alle verschillende stemmen een plek willen geven. Er is redelijk pragmatisch gekozen voor een opsplitsing in twee groepen. Het Fonds benadrukt dat die keuze niks zegt over de inrichting van een toekomstige meerjarige regeling.

De samenstelling van gezelschappen en makers in de huidige meerjarige subsidieregeling is zeer divers. Bijvoorbeeld qua omvang (fte's 0,5 tot 40, omzet 150.000 euro tot ettelijke miljoenen euro's, output 40 tot 600, geen andere structurele subsidie tot meer dan een miljoen van gemeente /provincie), maar ook qua werk & speelpraktijk, spreiding over het land, (vestigingsplaatsen en speelplekken) en qua historie (nieuw ingestroomde makers versus groepen met een lange geschiedenis van soms wel meer dan 40 jaar).

Het gesprek wordt gevoerd aan de hand van drie dilemma's, waar het Fonds keuzes in moet maken. De dilemma's zijn steeds geformuleerd als uitersten om de discussie te prikkelen. Van de aanwezigen wordt gevraagd om ook echt stelling te willen nemen. Het Fonds benadrukt dat er niet naar consensus wordt gezocht. Juist daar waar de meningen uiteenlopen is het interessant om te horen welke verschillende ervaringen en verwachtingen er zijn.

Dit zijn de dilemma's:

1. Wat is beter: meer grote huizen of vooral ruimte voor individuele makers?
2. Wat is belangrijker: ruimte voor nieuwe instroom of meer nadruk op continuïteit?
3. Wat weegt zwaarder: de landelijk betekenis van een instelling of de regionale inbedding?

DILEMMA 1: Wat is beter: meer grote huizen of vooral ruimte voor individuele makers?

Dennis Stam licht het dilemma toe. Zou de meerjarige regeling er moeten zijn voor grote huizen waarbinnen meerdere makers een plek vinden of voor individuele makers die zelfstandig willen werken?

Marc van Warmerdam beschrijft hoe grote huizen de ontwikkeling van nieuwe makers kunnen faciliteren. De scheiding tussen het Fonds Podiumkunsten en de Basisinfrastructuur (BIS) is volgens hem ongelukkig. Hij benoemt hoe ook buiten de BIS-instellingen bestaan (zoals Orkater) die als een huis opereren en binnen dat huis verantwoordelijkheden nemen voor individuele, nieuwe makers en nieuwe initiatieven.

Marc van Warmerdam, Orkater: "Grote huizen, en zo handelt Orkater al jaren, kunnen voor een snelle instroom en doorstroom zorgen. Wij hebben een nieuwkomersprogramma, waarbinnen de instroom en doorstroom ongekend snel gaat. De makers ontwikkelen zich snel omdat ze zich geen zorgen hoeven te maken over een plek en een accountant. Het is een model waarin Orkater als huis nieuwe initiatieven het systeem in helpt."

Van Warmerdam beschrijft dat het aanvankelijk het plan was dat verschillende grotere instellingen mee zouden doen met het nieuwkomersprogramma en ook werk van nieuwe makers zouden faciliteren binnen hun huizen. Dit is niet gelukt omdat andere instellingen hun prioriteiten legden bij het 'eigen' programma. Zonde, want de ontwikkeling van nieuwe makers is ook belangrijk voor het gezelschap.

Hij spreekt de wens uit dat verschillende soorten instellingen in Nederland (zowel uit de BIS als door het Fonds gesubsidieerd) verschillend beoordeeld worden. Zo zou het voor een instelling die als huis fungeert wellicht wenselijk zijn de directie te beoordelen op de functie die ze vervullen in het podiumkunstenveld.

Hij voegt er aan toe dat het voor de rijkdom van het landschap belangrijk is dat individuele makers met minder richtlijnen en vooraf gestelde voorwaarden in vrijheid nieuw werk kunnen maken, sneller kunnen doorstromen en wellicht ook meerjarig subsidie zouden moeten kunnen ontvangen.

In het gesprek dat volgt, wordt een podiumkunstenveld beschreven waarin individuele makers binnen grote huizen tot wasdom kunnen komen en grote huizen als belangrijke taak hebben om te zorgen voor doorstroom van individuele, nieuwe makers.

Willemijn Mooij, Nederlandse Bachvereniging: "Het is geen tegenstelling tussen grote huizen en individuele makers. Het een sluit het ander beslist niet uit. Je kunt die individuele makers enorm op weg helpen binnen de context van een groot huis. Je kunt het zelfs als een verantwoordelijkheid zien van grote instellingen. Of op zijn minst als pluspunt als zij die verantwoordelijkheid nemen."

De vraag rijst hoe een huis eruit zou kunnen zien. Niek van Idelenburg beschrijft hoe Holland Opera een eigen theater heeft waardoor nieuwe makers daar een voorstelling in de luwte en in een veilige setting kunnen spelen. Marc van Warmerdam vindt het wenselijk dat nieuwe makers de druk van een première voelen doordat er pers komt en een hele tour is geboekt. Dat dwingt de makers immers ook na te denken over het ondernemerschap waarmee het produceren van een voorstelling gemoeid gaat.

De aanwezigen zijn het er over eens dat naast de grotere huizen, waarbinnen nieuwe makers een plek vinden, er binnen de meerjarige regeling ook ruimte moet blijven voor kleinere instellingen met een grote staat van dienst die het voornemen hebben klein te blijven.

Kiki Raposo de Haas, Calefax Reed Quintet: "Calefax investeert in de toekomst en in de jongere generatie, maar niet als huis. Volgens mij zijn er nog veel meer makers in dat middenveld die geen nieuwe maker meer zijn, maar tegelijkertijd ook niet de ambitie hebben een huis te worden."

De beginnende makers aan tafel onderstrepen dat huizen een rol zouden kunnen spelen in de ontwikkeling van nieuwe gezelschappen. Zij hebben hun ontwikkelingstraject nu grotendeels zelf moeten vormgeven. Rick Mouwen beschrijft de geschiedenis van Club Gewalt en zijn eigen functie als zakelijk leider van het gezelschap. Hij heeft samen met de makers zelfstandig een gezelschap opgericht.

Rick Mouwen – Club Gewalt: “Wij hebben in 2014 Club Gewalt opgericht toen wij als leden van het gezelschap net waren afgestudeerd. Je bent gewoon de hele tijd aan het kloten. En dan kom je er wel achter: dit had ook efficiënter gekund. (...) Dus als er huizen zijn die zo’n faciliterende functie op zich kunnen nemen, dan lijkt dat me goed.”

Serge van Veggel had als regisseur niet het idee dat er een huis was waar hij in zijn midcareer, maar wel in de hoedanigheid als nieuwe maker, kon aankloppen. Daarom heeft hij zelf een gezelschap opgericht.

Serge van Veggel, Opera2day: “Bij een nieuw gezelschap gaat ongeveer 75% van de tijd zitten in het überhaupt voor elkaar krijgen van een project. Iedereen moet een stichting, een bestuur, een relatiemedewerker. Als daar een oplossing voor zou kunnen komen zou dat goed zijn. Nu wij als gezelschap meerjarige subsidie ontvangen, zouden wij ook meer ruimte willen geven aan nieuwe makers.”

DILEMMA 2: Wat is belangrijker: ruimte voor nieuwe instroom of meer nadruk op continuïteit?

Dennis Stam licht het dilemma toe: Zou de meerjarige regeling vooral op doorstroming gericht moeten zijn of zou er meer ruimte moeten zijn voor makers en instellingen die al langer bezig zijn?

Door de aanwezigen wordt onderstreept dat het belangrijk is dat er voldoende ruimte blijft voor doorstroom.

Corrie van Binsbergen, Stichting Brokken: “Iedereen die in de meerjarige regeling zit is natuurlijk blij met de plek die hij veroverd heeft. Maar ik weet hoeveel nieuwe musici er zijn die op de deur kloppen en ook zij moeten een plek kunnen krijgen als zij goede plannen hebben.”

Lonneke van Straalen beschrijft hoe de ontwikkeling van een kleiner gezelschap zonder meerjarige subsidie niet zonder slag of stoot gaat en dat het lastig is om als organisatie afhankelijk te zijn van productiesubsidie. Een meerjarige subsidie zou Pynarello de gelegenheid geven aan continuïteit te werken, zowel artistiek als zakelijk.

Lonneke van Straalen, Pynarello: “Wij hebben in het verleden productiesubsidie aangevraagd waarmee wij net onder de zaaglijn belandden. Dit waren producties die goed waren verkocht en waarvoor we met verschillende concertzalen al afspraken hadden gemaakt. Dan ontstaat er een spanningsveld. Je hebt niet genoeg middelen om een productie te realiseren, maar wel afspraken gemaakt met zalen.”

Ook voor Ensemble Klang zou meerjarige subsidie hen de gelegenheid geven te werken aan de continuïteit.

Pete Harden, Ensemble Klang: “Wij zijn afhankelijk van productiesubsidie van het Fonds. Wij krijgen ieder jaar wel subsidie voor een project, maar om de fondsenwerving en de verantwoording voor subsidie te doen is voor zo’n kleine instelling als Ensemble Klang eigenlijk niet te doen.”

Ook Dyane Donck en Tony Roe zouden aan continuïteit willen werken en denken na over meerjarige subsidie. Te meer omdat het niet erg efficiënt is om voor ieder project weer een team samen te stellen. De aanwezigen onderstrepen dat meerjarige subsidie nodig is om als gezelschap of ensemble echt grote stappen te zetten.

Dyane Donck denkt ook na over een organisatievorm met andere makers waarbinnen de makers de zakelijke en publicitaire ondersteuning delen maar artistiek onafhankelijk blijven. Op deze wijze hoopt ze ook aan de gewenste continuïteit te werken.

Dyane Donck, Dyane Donck Company: "Ik zou er geen behoefte aan hebben me aan te sluiten bij een makershuis waar je ook artistiek ondersteund wordt. Ik heb die artistieke ondersteuning zelf al georganiseerd. Ik zou wel behoefte hebben aan een makershuis waar je terecht kan voor zakelijke en publicitaire vragen."

Niek Wijns beschrijft hoe het Nederlands Blazers Ensemble jonge makers en musici een plek geeft binnen Jong NBE. De aanwas van nieuw talent zorgt ervoor dat de continuïteit van het ensemble gewaarborgd blijft.

Niek Wijns, Nederlands Blazers Ensemble: "Wij hebben Jong NBE waarbinnen we makers voor een periode van twee jaar structureel ondersteunen. Zij draaien mee met NBE maar opereren ook los van het ensemble. Het initiatief werkt ook als kweekvijver voor het ensemble. Continuïteit bestaat niet zonder jong talent. De combinatie van mensen met een enorme expertise en de nieuwe ideeën vanuit een jongere generatie, dat is ideaal."

Men is het er over eens dat het veld gebaat is bij een zekere balans tussen continuïteit, wellicht van grotere huizen en nieuwe instroom van individuele makers.

Gijs Levelt, Amsterdam Klezmer Band: "Het is wel de vraag of die grotere productiehuizen en de individuele kunstenaars binnen een regeling met elkaar moeten concurreren. Die twee hebben immers zo'n totaal andere functie."

Als reactie hierop wordt ter sprake gebracht dat de verschillen tussen deze soorten organisaties ook vertaald zou moeten worden in de te hanteren beoordelingscriteria. Sommige individuele makers willen vooral beoordeeld worden op hun werk en zich minder bezighouden met spreiding en andere beleidsprioriteiten. Ook voor deze makers moet een plek zijn, mits ze een goed verhaal hebben.

DILEMMA 3: Wat weegt zwaarder: de landelijk betekenis van een instelling of de regionale inbedding?

Dennis Stam licht het dilemma toe: Moeten we er vanuit gaan dat landelijke betekenis of landelijk belang een voorwaarde is voor meerjarige ondersteuning of is het eigenlijk veel belangrijker dat een instelling geworteld is in de omgeving?

Verschuillende instellingen proberen regionale inbedding en landelijke betekenis te verbinden. Sandra van Boetzelaer beschrijft hoe de Veenfabriek weliswaar van nationale en internationale betekenis is, maar ook de positie in de regio probeert te verstevigen.

Sandra van Boetzelaer, Veenfabriek: "Wij zijn heel belangrijk voor onze standplaats, Leiden. We hebben het idee dat we nog meer gebruik moeten gaan maken van onze regio. Samen met Leidse makers en de schouwburg proberen we elkaar te versterken, hopelijk in de vorm van een makershuis."

Tony Roe geeft aan te streven naar activiteiten met landelijke betekenis maar merkt ook op dat deze landelijke betekenis zich, gelet op zijn werk, niet vertaalt naar een speellijst met landelijke spreiding. Hij merkt op wel internationaal actief te zijn en ontleent daaraan in zijn ogen ook zijn landelijke betekenis voor het Nederlandse podiumkunstenveld.

Tony Roe, Tin Men and the Telephone: "Ik vind het lastig om op bepaalde plekken in Nederland mensen aan te spreken met wat ik doe. Ik streef naar een landelijk niveau zonder overal te komen. Dat vind ik ook wel een eis."

Ook Niek Idenburg merkt op dat Holland Opera niet in iedere regio een even grote hoeveelheid bezoekers bereikt. In de standplaats en regio lukt het echter wel over langere periode volle zalen te trekken. Vooral aan het succes in Amersfoort en Utrecht ontleent het gezelschap haar landelijke betekenis.

De deelnemers aan het gesprek geven aan dat sommige gezelschappen de verantwoordelijkheid kunnen nemen om het hele land door te reizen en andere gezelschappen vooral op een plek zijn ingebed en van daaruit het publiek bereiken. Deze manieren van werken kunnen naast elkaar bestaan. Wel is het uiteindelijk van belang dat er in heel Nederland in meer of mindere mate cultuur en kunst is.

Willemijn Mooij, Nederlandse Bachvereniging: "De Nederlandse Bachvereniging heeft een landelijke functie. Er zit in het noorden geen ensemble dat oude muziek speelt, dus wij moeten daar naartoe. Ik vind dat echt onze taak. Ook als de zalen minder vol zitten dan in de Randstad. Daar moet overheden een rol in spelen."

Diverse aanwezigen geven aan dat er weliswaar veel geïnvesteerd wordt om ook buiten de Randstad te spelen maar dat het desalniettemin lastig is om voorstellingen in sommige regio's aan theaters en concertzalen verkopen. Dit heeft te maken met het feit dat regionale podia te weinig subsidie ontvangen van lokale overheden om ook duurdere producties af te nemen. De keuze valt dan sneller op goedkoper aanbod, bijvoorbeeld van regionale orkesten. Of op aanbod waarmee weinig risico wordt gelopen. Het gevaar van deze manier van werken is dat er in sommige regio's eenzijdig geprogrammeerd zal worden.

De deelnemers aan het gesprek merken op dat er een groep instellingen is die gevestigd is in Amsterdam, maar die zich voor een groot deel van de tijd inzet om buiten Amsterdam voorstellingen en concerten te spelen en desalniettemin een forse bijdrage krijgt van de gemeente Amsterdam.

Kiki Raposo de Haas, Calefax Reed Quintet: "Wij krijgen van het Amsterdams Fonds voor de Kunst een subsidie omdat ze ons een belangrijk ensemble vinden, maar niet omdat wij nou zo'n specifiek Amsterdamse functie hebben."

De meeste aanwezige organisaties verhouden zich expliciet tot de omgeving waarin ze gevestigd zijn. Bijvoorbeeld door samenwerkingen aan te gaan of inspiratie te vinden voor projecten. Voor sommige organisaties was het ook deels een strategische keuze om ergens neer te strijken: bijvoorbeeld doordat ze gefinancierd kunnen worden door lokale overheden.

Wat verder ter tafel komt:

Aan het einde van het gesprek wordt er door een aantal aanwezigen ingezoomd op specifieke onderwerpen waar men knelpunten ziet. De aanwezige muzikmakers constateren dat er bij bestaande instituten momenteel weliswaar ruimte is voor het ontwikkelen van uitvoerende talenten, maar minder voor makers. Er is nood aan een huis voor muzikmakers.

Ze vragen zich af hoe een groter huis met een functie voor talentontwikkeling voor muzikmakers er uit zou zien en zou functioneren. Tony Roe merkt op dat als er wordt nagedacht over een huis voor muziek, we zouden moeten beginnen bij de makers en hun behoefte en hun potentiële publiek. De bestaande infrastructuur past namelijk niet altijd bij de makers en het publiek dat zij willen bereiken.

Tony Roe, Tin Men and the Telephone: "Ik merk dat ik soms voor publiek speel dat niet past bij mijn werk. Het publiek dat past bij mijn werk komt juist weer niet op de plekken waar ik speel. Dus er is een probleem met de infrastructuur. Als ik gebruik maak van de bestaande infrastructuur, dan krijg ik het publiek dat bij die infrastructuur hoort."

Een tweede knelpunt ziet men bij de oneerlijke concurrentie tussen orkesten en ensembles. Sommige orkesten laten musici in de vorm van ensembles in de regio spelen, ook om hun zichtbaarheid in de regio te vergroten. Orkesten vragen voor deze activiteiten relatief lage uitkoopsommen en concurreren zo met de door het Fonds gesubsidieerde ensembles.

Ten derde concludeert men dat het voor projectorganisaties lastig is om in aanmerking te komen voor meerjarige subsidie. Wellicht zou een tweejarige regeling, die het Fonds in het verleden had, uitkomst kunnen bieden.

Het gesprek wordt afgesloten met een oproep voor meer maatwerk, zodat uiteenlopende werkwijzen binnen regelingen wordt mogelijk gemaakt.

Serge van Veggel, Opera2day: "Ik zou pleiten voor meer maatwerk. In waar partijen staan in hun ontwikkeling, wat ze maken, waar ze dat maken en waarom ze dat maken."

Het Fonds sluit de bijeenkomst af en dankt iedereen voor het prettige en constructieve gesprek.